

František Ondříček,

slavni češki virtuoz na gosli.

(Sestavil Dr. Fr. L.)

Bela Ljubljana se skoro le še malo spominja mladega umetnika, ki je pred kakimi petnaj-

stimi leti očaral s svojim divnim igranjem na goslih, s svojim mirnim kretanjem, s svojo ljubeznivo zunanjo-
stjo, s svojo mladostno milino vse poslušalce. Bil je to mladi Krežma,

Hrvat, katerega je — žal — rana smrt ugrabila godbi in njegovemu narodu. A ne dolgo potem je došel s severa drug umetnik, tudi Slovan — Čeh —, godel je Ljubljančanom ter si pridobil ob-

čno pohvalo; vendar se nam zdi, da ni tako ugajal, kakor mladi Hrvat. A poslednji virtuoz je bil srečnejši: živel je,

deloval je in tudi napredoval. Prišel je k nam drugič, prišel tretjič, in dne 4. novembra pretečenega leta je petič

godel Ljubljančanom. In sodili so na vseh stranéh, da je ta umetnik izmed najslavnejših violinistov. Kdo je? *František Ondříček*.

Ondříčkova slava je danes svetovna. Nepotrebno je, iskati navadnih in nenavadnih izrazov, da bi označili njegove vrline, njegovo spretnost, v obče njegovo genijalnost; tu podajemo čitateljem le površno sliko njegovega življenja in

napredovanja, kar moremo storiti prav ob kratkem, ker je tudi kratko doslej njegovo življenje. Porodil se je namreč

dné 29. aprila l. 1859. na Hradčanih (v Pragi). Njegov oče je bil voditelj orkestra pri Švandovem gledišču; poleg tega je pa imel tudi kapelo (godbeno družbo), s katero je hodil po praških gostilnah in kavarnah. Tako je naš František vzrastle v dosti težavnih razmerah; pa to mu ni bilo v kvar, marveč prav podžgalo je njegovega duha, da se je razvil zgodaj. Oče je bil jako delaven, odločen in oster mož; tako je vadil tudi sina v ljubezni do dela in truda. In prav s tem se je mogel sin povzdigniti do prvih virtuozov na goslih, kar jih pozna zgodovina.

L. 1873. je stopil v praški konservatorij in se tu izobraževal do l. 1876. Zgodaj se je sicer pokazal velikega umetelnika, in že so mu mnogi peli zgodnjo slavo, a drugi, ki so mu želeli dobro, svetovali so mu, naj se uči in izobražuje še dalje. Dobil je od češkega rodoljuba in mecenata g. Olive toliko podpore, da je mogel iti za nekoliko časa na pariški konservatorij (l. 1877.). To bivanje v Parizu mu je bilo jako koristno; povrnivši se v domovino se je pokazal dovršenega umetelnika. Omenimo naj tudi, da je dobil l. 1878. zlato svetinjo, kar je bilo izredno odlikovanje. A še sedaj niso bili nekateri prav zadovoljni in so ga tirali še više. Rekli so mu, naj se postavi še bolj na svoje noge, naj bode bolj samosvoj v svojih stvorih in v igranju. In Ondriček se je zopet učil, zopet se trudil in se tako povspel do prave dovršenosti. Šel je l. 1879. v London, da se je tam še dalje šolal.

Na to šele je začel potovati kot pravi, veliki umetelnik: l. 1880. je potoval po Nemškem, Holandskem, Francoskem, Belgiji in Avstrijskem. Naslednje leto je šel v Berlin in l. 1882. je, pozvan od dunajske filharmonične družbe, iz-

vajal svoj lastni koncert Beethovenov v cesarskem našem mestu. Na to je potoval po Ruskem, Danskem, Švicarskem, Laškem in po vsi Nemčiji. Svetli cesar ga je imenoval l. 1887. za svojega c. kr. komornega virtuozu, katera čast je pred njim doletela le malokaterega umetelnika. L. 1888. je prepotoval jutrove dežele in bil na Kavkazu. Od rumunskega kralja je prejel red »Rumunske zvezde« in od sultana red »Medžidije«.

To so glavne črtice v sliki njegovega življenja. A sedaj se ozrimo na njegovo igranje. Ondriček bi ne bil velik umetelnik, ako bi ne bil kolikor toliko izviren. In to se mora najprej priznati našemu goslarju, da je izviren, da ima neko posebnost, svojstvo. Oni, ki umevajo tajnosti goslij, priznavajo, da niso še slišali te ali one skladbe v taki podobi, kakor jo igra Ondriček. Morebiti bi smeli imenovati ono svojstvo — narodno posebnost njegovo. Zato piše neki Čeh, da je Ondriček na glasbenem polju to, kar je Dvořák v slikarstvu. On izraža globokost Nemcev, kaže živahnost in iskrenost francoskih umetnikov in vrhu tega še nekaj, kar je njegovo: vsa godba vrè iz njegovega srca.

O tem je prepričal Ondriček sam svoje ljubljanske poslušalce v zadnjem koncertu. Tako piše neki več poročevalec, ki je sam glasbenik »na glas«, da je bil »vtis, ki ga je naredil genijalni umetnik na mnogoštevilno občinstvo, v resnici velikansk«. In isti poročevalec ga imenuje ne le virtuozu, marveč »umetnika, ki se vtopi v stvar, jo popolnoma v se sprejme in umetno prednaša vsled nenavadne nadarjenosti od Boga«.

Kamor je prišel naš umetelnik, povsod je očaral vse prijatelje glasbe.

S posebnim zanimanjem in z veliko navdušenostjo ga je sprejela in ž njim občevala rumunska kraljica Elizabeta, slavna pisateljica z imenom Sylva Carmen. Celó v Carigradu je žel slavo. Sultan je bil posebno zadovoljen z njegovim igranjem. Da so ga slovanski bratje sprejemali z dvojno radostjo, ni skoro treba omenjati.

Ondriček je jako pohleven v svojem vedenju in v obče skromen. Povsod se kaže Čeha in Slovana; najrajši igra slovanske predmete.

Sedaj je Ondriček v najlepši dóbi življenja. Čehi se ga po pravici radujejo. Našim mladim čitateljem pa bodi vrli naš umetelnik vzgled neumorne pridnosti in jeklene vstrajnosti.

P. Ladislav Hrovat,

c. kr. gimnazijski profesor v pokoju, slovenski pisatelj.

(Spisal F. H.)

(Konec.)

Ravno v tistih »Novicah« je (na strani 330. in 337.) prav obširno pokazal, kako naj si pomagamo v drugih ozirih. Načrtal je prav obširno, kakšno naj bi bilo »berilo« za višje gimnazijske razrede, da bi mogel učitelj uspešno poučevati v slovensščini.

Tudi še ni bilo »slovenske slovnice«, ki bi vsaj nekoliko zadostovala zahtevam. Marljivi A. Janežič je jel nabirati gradiva za tako slovnico; naš gospod profesor ga je pri tem delu pridno podpiral. Jel je priobčevati v Janežičevem »Glasniku« in v poročilih novomeške gimnazije obširne slovniške razprave, tako n. pr.: *slovenski genitiv* (poroč. l. 1862.), *slovenski dativ* (»Glasnik«, l. 1863.), *slovenski lokal* (»Glasnik«, l. 1862.), *deležniki v slovenskem jeziku, kako jih rabiti* (»Glasnik«, l. 1862.), »ako — ko — če« v pogojnih stavkih (»Glasnik«, l. 1862.), *kedaj je rabiti v odvisnih stavkih »kteri, -a, -o, in ki«* (»Glasnik«, l. 1863.), »bi«

slovenski konjunktiv (»Glasnik«, l. 1864.), *kako je sloveniti besedo »Begriff«* (poroč. l. 1865.).

V poročilu leta 1867. je priobčil pravila za slovensko pisavo s posebnim ozirom na rabo *brezglasnic* (enklitik). Želeti bi bilo, da bi ta sestavek prav pazno prečital marsikateri slovenski pisatelj, ker se čestokrat ravno te besedice najbolj napak stavijo, — in vendar dadó, prav stavljene, govoru in pisavi šele pravo lepoglasje.

Razven omenjenih slovniških razprav je priobčil učeni gospod profesor tudi razne zgodovinske preiskave, tako n. pr. v »Zlatem veku«: *Staroslovensščina*, v poroč. gymn. leta 1865.: *Hijeronim — čegav je?*, v poroč. l. 1869.: *Vvod v Sokratovo Apologijo*, v »Glasniku« l. 1865.: *Paperki staroslovenski* in v poročilu l. 1878.: *Slovenski dom*, razprava o razvoju slovenske literature.

S temi in enakimi razpravami je kazal učeni gospod profesor, da je slovenski